ALGEMENE BESCHOUWING
BEGROTING 2027-2030

Eijsden-Margraten, 10 november 2026

CDA-fractie

Niels Duits
Erwin Debie
Marc Gubbels
Cyriel Martinussen
Milou van Wissen

Voorzitter, zoals het college in het coalitieakkoord aangaf een fietstocht door onze mooie gemeente te gaan maken, zo gaat onze fractie graag wandelen. Afgelopen voorjaar wandelde ik door het Savelsbos in de tijd van de bloeiende daslook. Een prachtig stukje Eijsden-Margraten. Tijdens de wandeling liep ik aan de bosrand en keek ik uit over het Maasdal. Ik zag de kerktorens van Gronsveld, Rijckholt, Oost-Maarland, Mariadorp en Eijsden. Een paar dagen later sprak ik met een van onze burgerleden die op datzelfde pad had gewandeld. In die periode was de discussie over de toekomst van de kerken in het Maasdal net begonnen en tijdens haar wandeling had ze zich afgevraagd hoeveel kerktorens er over 20 jaar nog zouden staan.

Toen we de voorliggende programmabegroting ontvingen en we hier een eerste blik op wierpen moest ik aan deze gedachte terugdenken. Waar zij zich afvroeg hoeveel kerktorens er over 20 jaar nog zouden staan, vroeg ik mij af hoeveel van de geplande belastingverhogingen we over 4 jaar daadwerkelijk hebben doorgevoerd. Want laten we eerlijk zijn, een belastingverhoging van cumulatief bijna 36% over 4 jaar zien wij als CDA Eijsden-Margraten absoluut niet zitten. We begrijpen dat de schatkist van onze gemeente vanwege het ravijnjaar in 2028 en 2029 een flinke klap krijgt en dat deze klap moet worden opgevangen. De Rijksoverheid komt niet met genoeg knaken voor de gemeentelijke taken over de brug, waardoor de gemeente dit alsnog bij de burgers moet neerleggen. Tot zover de koopkrachtstijging die de landelijke overheid jarenlang als worst heeft voorgehouden. Deze worst blijkt uiteindelijk een dode mus, om nog een ander spreekwoord erbij te halen.

Voorzitter, deze financiële situatie betekent helaas dat er inhoudelijk weinig ruimte is voor nieuwe plannen en dat de nieuwe coalitie een lastige beginsituatie kent. Daarom wil het CDA Eijsden-Margraten een winstwaarschuwing geven aan onze collega’s in deze gemeenteraad. Wij zullen zeer terughoudend zijn om moties en amendementen te steunen waar geen financiële dekking tegenover staat. Met andere woorden; als ergens extra geld voor nodig is, zal ook een keuze moeten worden gemaakt waar dit geld wordt weggehaald. Ook onderzoeksmoties kosten geld en capaciteit van onze organisatie. Daar zullen we zorgvuldig keuzes in moeten maken.

Het college kiest in deze begroting voor een systematiek om een aantal reserves, of beter gezegd spaarpotjes, te openen. De formulering in het raadsvoorstel is echter erg onhandig. Waar bij de reserve economie wordt gesproken over 1,3 miljoen Euro, bleek in de dialoogvergadering vorige week dat deze reserve helemaal niet zo groot is. In jaar 1 wordt bovenop de geraamde uitgaven op dit gebied € 500.000,- extra in de reserve gestort. In 2028 tot en met 2030 wordt er evenveel in de reserve gestort als wat uit de reserve wordt gehaald. Dit is dus geen spaarpot en had eigenlijk als een reguliere begrotingspost moeten worden opgenomen. Ook als er pas in februari beleid aan de raad wordt voorgelegd dat invulling aan dit bedrag gaat geven.

De grote vraag voor wat betreft de reserves is echter wat het college precies van plan is met deze spaarpotjes? Het college vraagt aan de gemeenteraad een paar miljoen, zonder dat we weten wat het college hiermee gaat doen.
Uiteraard heeft het college een omschrijving gegeven aan deze reservepotjes, maar dan blijft er nog steeds onduidelijkheid. De reservepot Groen, bijvoorbeeld. Deze reserve geeft volgens het raadsvoorstel invulling aan de ambities op landschap, natuur en openbaar groen binnen de bebouwde kom (overigens een onhandige volgorde van opsomming) en is vooral van belang voor vergroeningsopgaven. Het budget hiervoor is 650.000,- dat in jaar 1 meteen volledig zou kunnen worden uitgegeven. Maar wat gaat hiermee gebeuren? Is deze reserve bedoeld voor het planten van bomen, transformeren van verharding in het buitengebied naar groen en het aanleggen van perkjes in de dorpen? Of kan hiermee ook invulling worden gegeven aan bijvoorbeeld het verduurzamen van bebouwing in het buitengebied? Zouden hiermee onverharde (of anders gezegd; groene) parkeerplaatsen kunnen worden aangelegd aan de rand van natuurgebieden om bijvoorbeeld natuurrecreatie te faciliteren? Diverse mogelijkheden, maar wat het college hiermee precies van plan is, is voor de raad op dit moment niet duidelijk omdat er weinig tot geen kaders en beleid is op dit gebied.

Waar de reserve Groen in jaar 1 meteen volledig kan worden uitgegeven is de reserve ‘calamiteiten buitengebied’ juist op een manier ingericht dat deze minimaal 4 jaar mee kan. Een half miljoen Euro, waaruit jaarlijks maximaal € 125.000,- kan worden onttrokken. Je zou verwachten dat als het op calamiteiten in het buitengebied aankomt, je niet precies weet hoeveel je jaarlijks nodig hebt. Wellicht in jaar 1 en 2 helemaal niets als er geen calamiteiten zijn en in geval van een ernstige calamiteit in jaar 3 wellicht het hele budget. Deze mogelijkheid geeft deze reserve nu niet en dat vinden wij vreemd.

Voorzitter, met de systematiek van het creëren van deze reservepotjes geeft de gemeenteraad zeggenschap uit handen. Als het benodigde geld onderdeel blijft van de algemene reserve, zal het college met een plan naar de gemeenteraad moeten komen, waarna de gemeenteraad deze middelen vrij kan geven. Nu geven we het college een paar miljoen, zonder dat we precies weten wat het college hiermee gaat doen. Het CDA Eijsden-Margraten kan zich voorstellen dat deze reserves worden gecreëerd om in de komende 2 ravijnjaren tijdelijk te besparen op de gemeentelijke uitgaven. We vullen nu een spaarpotje om in financieel minder gunstige tijden, dit geld alsnog voor onze inwoners te kunnen inzetten. Als dit ertoe leidt dat we het ravijnjaar niet volledig aan onze inwoners hoeven door te berekenen is dit een systematiek waar het CDA voor déze begroting achter kan staan. Wel willen we ervoor waarschuwen dat wij niet willen dat dit een structurele wijze van begroten wordt.

Daarnaast hebben we een amendement opgesteld dat we bij deze indienen, waarin de beschikkingsbevoegdheid over de reserve Economie en de reserve Groen bij de gemeenteraad wordt belegd, in plaats van bij het college. Dit om recht te doen aan het budgetrecht dat, ook volgens het college, een van de belangrijkste rechten is van de gemeenteraad.

Voorzitter, zoals aangegeven, vinden wij de belastingverhoging die nu voor de komende 4 jaar in de begroting is ingerekend te hoog, maar zien we tegelijkertijd niet veel alternatieven om op dit moment een verantwoorde begroting te kunnen opstellen. Daarom hebben we samen

met EML en PRO een motie opgesteld waarin het college wordt verzocht om de belastingverhogingen vanaf 2028 te heroverwegen en het begrotingsproces volgend jaar op te starten vanuit het uitgangspunt dat de gemeentelijke belastingen en heffingen niet sterker stijgen dan de inflatie. Dit om te voorkomen dat onze inwoners óók in de OZB een flinke kostenstijging krijgen. Dat zouden wij namelijk zeer onwenselijk vinden, mede gezien de 10% stijging voor 2027. Tot zover onze bijdrage over het financiële aspect van de begroting.

Voorzitter, aan het begin van een nieuwe coalitieperiode is het goed om aan te geven hoe het CDA Eijsden-Margraten de komende 4 jaar haar overwegingen gaat maken. Het CDA Eijsden-Margraten is zich ervan bewust dat de huidige financiële en maatschappelijke uitdagingen een scherp beleid en duidelijke keuzes vereisen. Wij zullen ons blijven inzetten voor een gemeente die waarde hecht aan solidariteit, betrokkenheid, duurzaamheid en een sterke focus heeft op het behouden én het versterken van de leefbaarheid in al onze kernen. De door het college benoemde prioriteiten Wonen, Economie en Landschap sluiten daar goed bij aan. Deze drie prioritaire thema’s kunnen bij het maken van de juiste keuzes in de uitvoering namelijk een hele grote bijdrage leveren aan de vitaliteit en leefbaarheid van onze dorpen.

Op het gebied van Wonen kijken we met name naar het toevoegen van woningen, met name ook in de kleine kernen. Een belangrijke keuze die hierin moet worden gemaakt is aan wie wij deze woningen willen toewijzen. Wat het CDA Eijsden-Margraten betreft zijn deze woningen bestemd voor mensen die in deze woningen en deze dorpen daadwerkelijk gaan wonen. Die deelnemen aan diverse activiteiten en lid zijn van verenigingen. Mensen die omkijken naar hun buren en hart hebben voor het dorp waar ze wonen.

Wat wij absoluut niet willen is dat deze woningen worden toegewezen aan mensen die hier enkel komen slapen. Mensen die in hun dagelijks leven elders werken en recreëren en die buiten onze dorpen hun netwerk hebben. Deze mensen gunnen we een woning in hun eigen omgeving, te meer dit ertoe leidt dat de woningen in Eijsden-Margraten

gaan naar mensen die wél een bijdrage leveren aan de leefbaarheid en vitaliteit van onze dorpen.

Op het gebied van Economie kijken we met name naar het perspectief dat we aan onze ondernemers bieden. Dat onze gemeente inspringt op kansen die zich voordoen om zo het ondernemersklimaat in onze gemeente te verbeteren. Dat doen we niet alleen om de bedrijven en ondernemers te steunen, maar ook omdat deze bedrijven werkgelegenheid voor onze inwoners oplevert, lokale initiatieven en verenigingen ondersteunt door middel van sponsoring en diensten en daarmee bijdraagt aan de vitaliteit van onze gemeente.

Voorzitter, het derde prioritaire thema is ons landschap. Ons landschap is niet alleen het visitekaartje van onze gemeente, maar de betekenis van ons landschap gaat veel verder dan dat. Het is onderdeel van onze identiteit. Toeristen komen graag naar Eijsden-Margraten, onder andere vanwege ons landschap. Ook onze inwoners genieten van ons landschap en we zijn hier als CDA Eijsden-Margraten dan ook ontzettend trots op. Een van de kernwaardes van het CDA is rentmeesterschap, wat uitstekend aansluit bij dit prioritaire thema. Voor de mensen die zich nog niet hebben verdiept in onze kernwaarden een korte uitleg. Rentmeesterschap betekent dat we Eijsden-Margraten beter achterlaten voor de generaties na ons, zodat zij in een nóg mooier Eijsden-Margraten kunnen wonen, werken en leven. We moeten daarom waken over de kwaliteit van onze natuur en we moeten zorgen dat partijen die ons landschap onderhouden hierin worden ondersteund. Voor de komende jaren ligt hierin een belangrijke rol voor de gemeente weggelegd bij de ondersteuning van onze agrariërs. Agrariërs die door provinciale, landelijke en Europese regels op bijvoorbeeld het gebied van stikstof de komende jaren in een lastige situatie komen. Wij willen het college vragen om op dit onderwerp kort op de bal te zitten;

Wees alert op nieuwe ontwikkelingen en ga proactief aan de slag om de boeren in Eijsden-Margraten te ondersteunen bij het toekomstbestendig maken of houden van hun bedrijven. Dit om hun bedrijven én ons landschap te beschermen.

Voorzitter, als we het dan toch over onze identiteit hebben, is het bruggetje naar ons dialect snel gemaakt. De gemeente Eijsden-Margraten stimuleert het dialect al jarenlang. Tijdens het bezoek van de gouverneur aan onze gemeente, overhandigde u hem een rompertje voor zijn pasgeboren kleinkind met als opdruk ‘’Kal plat mit mich’’. De emotie bij de gouverneur liet zien dat onze gevoelens pas écht naar boven komen als we onszelf kunnen zijn. Als we ons kunnen uitdrukken in ons eigen dialect. Laten we daarom kiezen om als gemeente vaker gebruik te maken van ons dialect. Dat als je je eigen dorp binnenrijdt, dat je dan ook wordt begroet in je eigen taal. Als ik naar huis rijd, ga ik niet naar Oost-Maarland, maar dan ga ik naar Oesj-Maorend. Voor anderen is dat Groeselt, Mergraote, Eèsjde, Segietere, Norbik, Mhear en ga zo maar door. Dat dialect maakt voor velen een groot verschil. Wij hebben daarom samen met EML een motie opgesteld om onze dialectnamen toe te voegen aan de plaatsnaamborden, waarbij we in eerste instantie willen proberen hier externe financiering en subsidies voor in te zetten. Mocht dit uiteindelijk niet het gewenste resultaat hebben, roepen we het college in de motie tevens op de raad te informeren over de kosten en tijdsplanning van dit initiatief, zodat de raad vervolgens zelf kan besluiten of men dit wil doorvoeren ja of nee.

Een andere motie die we bij deze samen met de fractie PRO indienen gaat over de nieuwe subsidieregeling structurele subsidies Sociaal Domein. Op het gebied van binnensport wordt op basis van het aantal jeugdleden van een vereniging het subsidiebedrag bepaald. Helaas moeten we constateren dat als een vereniging meer dan 130 jeugdleden heeft, hier geen extra subsidie tegenover staat terwijl er wel extra zaalhuur moet worden betaald, extra trainers moeten worden ingehuurd of begeleid en dit extra kosten met zich mee brengt. Het is belangrijk hierbij aan te geven dat dit de enige categorie is in de hele subsidieregeling waar het aantal (jeugd)leden dat wordt gesubsidieerd wordt gemaximeerd. Hiermee worden naar onze verwachting maar 1 of 2 verenigingen getroffen, wat de financiële impact van deze motie op de begroting klein maakt. In de eerste Burap van 2027 kan deze wijziging wat ons betreft worden meegenomen. Wij zijn van mening dat een vereniging niet moet worden gestraft voor het hebben van veel

jeugdleden en komen daarom met het verzoek aan het college de subsidieregeling op dit punt aan te passen. Op deze manier willen we jeugdsport verder stimuleren.

Voorzitter, ik begon ons betoog met de wandeling in het Savelsbos, het zicht op de kerktorens in het Maasdal en de discussie over de toekomst van deze kerken. Primair is de invulling van kerken bij een eventuele sluiting een verantwoordelijkheid van de parochies en het bisdom, maar uiteindelijk raakt het de hele gemeenschap. Als alternatieve invullingen noodzakelijk worden, zal men al snel naar de gemeente gaan kijken. Daarom zijn wij als CDA bijzonder teleurgesteld in de opbrengst van de kerkenvisie voor de 7 kerken van het Maasdal en Eckelrade, waar gechargeerd gezegd 7 concertzalen uit kwamen. Daarnaast zijn we teleurgesteld in de andere parochies in onze gemeente waar door de toenmalige pastoor het hele probleem ontkend werd, waardoor deze kerken niet zijn meegenomen in de kerkenvisie. Zowel inhoudelijk als qua omvang van de kerkenvisie vindt het CDA dit een gemiste kans.

Voorzitter, het CDA wil enkele zaken meegeven die volgens ons missen in deze begroting. De uitwerking van bijvoorbeeld het IHP Sport, een nieuwe bibliotheek en de burgerbegroting zijn belangrijke zaken waar nu geen budget voor is gereserveerd. Wellicht dat dit een uitvloeisel is van de tijdsdruk waaronder deze begroting tot stand is gekomen. Wij willen het college dan ook vragen of ze kunnen toezeggen dat deze zaken, ondanks dat ze nu niet concreet zijn benoemd in de begroting, alsnog worden opgepakt. Met name de Burgerbegroting zou relatief makkelijk moeten zijn, aangezien in 2025 en 2026 de Burgerbegroting met succes is uitgevoerd. Mocht dat niet lukken, zullen we het amenderen van de begroting op dit gebied overwegen.

Als afronding van onze bijdrage is het goed om ook naar onszelf als gemeenteraad te kijken. Het CDA vraagt al enige tijd om een evaluatie van het huidige vergadermodel van de gemeenteraad. Deze begrotingscyclus, met twee dialoogvergaderingen die beiden tussen de 4 en 5 uur geduurd hebben symboliseren wat ons betreft het failliet van het huidige systeem. Honderden schriftelijke vragen worden gesteld wat een ontzettend hoge werkdruk op het ambtelijk apparaat legt.

Vervolgens moet tijdens de dialoogvergaderingen voor antwoorden steeds geschorst worden en uiteindelijk is niemand écht tevreden met de antwoorden. Dan laat ik de dubbelingen in schriftelijke vragen en de in de dialoog gestelde vragen nog buiten beschouwing. Dit kan zo niet langer en wat het CDA betreft gaan we op zeer korte termijn met elkaar in gesprek om deze werkwijze te verbeteren door middel van een nieuwe vergadersystematiek.

Voorzitter, tot slot.
Het doel van het CDA Eijsden-Margraten is eenvoudig.
Sterke gemeenschappen, verantwoord rentmeesterschap en een gemeente waarin jong en oud ook in de toekomst prettig kunnen wonen, werken en leven. Vanuit die gedachte zullen wij plannen beoordelen en blijven wij constructief meewerken aan een sterk Eijsden-Margraten.